

● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ● KULTURA ●

● DRAGO TRŠAR V HP KOLINSKI

MI kolektiva

Ob 30. obletnici samoupravljanja je HP Kolinska pripravila razstavo del akademskega kiparja Draga Tršarja, ki ga v sodobnem slovenskem prostoru poznamo po izredni izvornosti in kreпки izrazni moči.

Na ogled so bile velike in male skalastične plastike pred proizvodnim poslopjem Knorr-Thomy, v obratu Viki in v sejni sobi. Inspiracijo zanje je kipar dobil v kraških kapnikih njegove postojnske domovine.

Kiparjev poglavitni problem pri nastajanju teh plastih je upodabljanje množice in gmote. Do izraza prihaja njegova prvinska sila, tj. veliki MI kolektiva, ki jo prikaže kot zavestno organizirano množico v težnji za skupnim ciljem. Dela so svojevrsne rešitve, saj kipar perspektivno zmanjšuje ljudi in dosega prepričljivo prostorsko rešitev kljub nizki reliefnosti.

Prav to Tršarjevo odkritje lika množice namesto spajanja likov posameznikov v skupinsko simbiozo je nedvomno pomemben prispevek k slovenski kiparski problematiki.

Na razstavi so bile tudi skulpture z elementi odprtih, ki so prav tako Tršarjeva posebnost. Z njimi nam podaja navznoter zaobrnjen prostor oziroma novo relativno prostornost. Razstavljena so bila tudi dela, ki se bohotniško raztezajo, tj. horizontalno vladajoča mesta kot kiparjev izziv na pretežna stremiljenja kiparjev v vertikalo. S svojo voluminoznostjo se ta mesta kažejo polnoplastično in samostojno sredi prostora, navkljub svoji stenski reliefnosti.

Osnutek za spomenik Edvardu Kardelju, za katerega je akademski kipar Drago Tršar prejel prvo nagrado na javnem natečaju, je bil na ogled v sejni sobi. Tu so bile razstavljene tudi manjše plastike in ciklus grafik, ki so nastale na podlagi objavljenih fotografij iz NOB.

x x x

V HP Kolinska je bila to že peta razstava. Kolektiv te delovne organizacije se zaveda, da jim gospodarski razvoj sam po sebi ne bo prinesel pestrejšega življenja in da bo ravno kulturno delovanje oblikovalo nove odno-

se. Nekakšen mit profesionalne kulture pa nikakor ne gre skupaj z uresničenjem vizije družbenega človeka v samoupravnem socializmu. V HP Kolinska se tega dobro zavedajo, obenem pa želijo odvreči tudi predsodke, da umetnost nima ničesar skupnega s proizvodnimi in delovnimi razmerami.

Prav poudarek na slednjem je lepo viden iz enega od mnogih zapisov v knjigi vtisov o tej razstavi:

»Ob vsaki razstavi v naši delovni organizaciji doslej — ob tej pa morda še prav posebno —

čutim, da je umetnost nekaj, kar je tesno povezano z našim vsakdanjim življenjem, ki nam ga vsestransko bogati, čeprav se tega vsakdo in vsak hip ne zaveda.

Pri umetniku Tršarju mi je najbolj všeč njegov odnos do človeka — iz vseh njegovih del izhaja, da mu je le-ta osnovni in glavni vir njegovega umetniškega ustvarjanja.

Še enkrat se je izkazalo, da se mora umetnost vedno znova vračati k življenju kot k svojemu izvoru in skupaj z drugimi družbenimi spremembami postati aktivni dejavnik našega osvobodjenja. To potrjuje tudi Marxovo vizijo družbe, v kateri naj vsak stika po svoji lastni svobodi in je vsak med drugim tudi umetnik, pri tem pa naj bi bila svoboda ter vseobsežnost umetniškega ustvarjanja neobhodna pot k splošnemu napredku človeštva.

Zdenka Kovačič

Razstava Tršarjevih plastih v obratu Viki (Foto: Janez Pukšič)

● KUD HRUŠICA

V NOVO SEZONO

Vaje imamo ob ponedeljkih in četrtek od 19. ure naprej v kulturnem domu v Hrušici. DARJA FERKOL

● ŠOLSTVO ● ŠOLSTVO ●

● OSNOVNA ŠOLA — KRAJEVNA SKUPNOST — OZD

Nerešeni problemi

Zakonska določila, ki so v veljavi od marca letos, predstavljajo ovezujoč programski okvir razvoja vzgojnoizobraževalnega procesa. Ta določila zahtevajo, da osnovna šola zagotovi organizacijo in integracijo vzgojnoizobraževalnega procesa z delom in družbeno prakso in dajejo šoli kot družbenem kulturnem in telesnokulturnem središču v KS zopet večjo veljavo.

Pri tem pa osnovna šola še vedno ostaja pred celo vrsto splošnih in posebnih problemov, ki že dlje časa spremljajo in otežkočajo njeno delo, a jih nekako ne moremo rešiti. Kateri so ti problemi? Vnašanje elementov celodnevne šole v oddelke podaljšanja bivanja, razširjanje interesnih dejavnosti in fakultativnega pouka, vključevanje učencev v delo KS in ozde oziroma izvedba načrtovanega sodelovanja in vključevanja predstavnikov KS in ozde v te dejavnosti. Problemi niso toliko v programih, ki naj povezujejo vse te dejavnosti, pač pa v njihovi dejanski realizaciji. Glavne ovire so omejene prostorske, finančne in kadrovske zmogljivosti, še posebno kadrovske sodelovanje s strani KS in ozdov.

Ostaja pa nerešen tudi problem velikega števila prosvetnih delavcev z neustrezno izobrazbo — tudi kot rezultat odhajanja strokovno usposobljenih delavcev v službe, ki jim omogočajo hitrejšo rešitev njihovega stanovanjskega vprašanja, strnjen delovni čas in prosti popoldnevi.

Prosvetni delavci naše občine se zavedamo, da pomeni uresničevanje zakonskih določil usklajevanje samoupravnih aktov in načrtovanje dela v skladu z njimi. Prav tako se zavedamo večje odgovornosti v zvezi z novimi nalaganimi osnovne šole. Toda hkrati se zavedamo, da je potrebno rešiti osnovne kadrovske in materialne probleme in pričakujemo, da bodo spreminjanju vzgojno-izobraževalnega procesa in vlogi šolstva v Sloveniji posvečene ne samo posebne obravnave, ampak tudi pozornost in sodelovanje širše javnosti.

AGNA KRASNIK-TOMAŠIČ

Naša nova šola

V letošnjem šolskem letu so se za nas Jaršane odprla dvojna šolska vrata — v starj in novozgrajeni šoli. Stara šola je bila namreč mnogo premajhna za tako veliko naselje kot so Jarše.

Med počitnicami smo napeto čakali, ali se bodo gradbena dela pravočasno končala ali ne. Večkrat smo se s kolesi odpeljali do šole in si potihem želeli, da bi bil naš razred na novi šoli. Želja se nam je uresničila.

Vsak dan raje hodim v šolo, kajti tu je vse novo in moderno. Posebno so mi všeč nove učilnice, ki so večje in prostornejše kot one na prejšnji šoli. Taka je tudi telovadnica. Manjka le še nekaj telovadnega orodja.

V novi šoli so poskrbeli tudi za lepo urejeno jedilnico, ki je na stari šoli ni. Ponosni smo tudi na knjižnico in bralnico, v kateri še ni mnogo knjig, toda upam, da se bo tudi teh kaj hitro nabralo.

Na dan pionirjev smo šolo svečano odprli. Na prireditvi so sodelovali tudi naši najmlajši iz bližnjega vrtca.

Upam, da bo šola še dolgo tako lepa, kot je sedaj in da bomo znali spoštovati vse, kar je v njej.

KATARINA ČERNE, 6. c
OŠ Jožeta Moškriča

● ZDRAVSTVO ● ZDRAVSTVO

Ušivosti v naših vrtcih skoraj ni več

Že pred časom so se pri nas pojavile uši. Napadle so čiste in nečiste glave otrok. Nastal je splošen preplah. Uši so nas našle povsem nepripravljene, saj jih mnogi sploh nismo poznali, tisti pa, ki so jih na glavah svojih otrok odkrili, so o tem trdovratno molčali. To je bila pač nadloga, ki navadno spremlja nečistočo ljudi. Uši dobiti je bilo zato »sramotno.« A prav zato so imele uši čudovite možnosti nadaljevati svojo pot z glave na glavo. Ker pa je v vrtcih teh glav veliko, je bilo tudi uši kaj kmalu zelo veliko.

Kolektivi vrtcev smo se s problemom resno spoprijeli. Naša naloga je bila prepričati starše o nujnosti sprotnega odkrivanja in javljanja ušivosti in s tem preprečevanja širjenja le-te. Vsa-kodnevno smo nekaj mesecev pregledovali glave vseh otrok in o stanju obveščali sanitarno inspekcijo. Povezali smo se tudi z otroškimi dispanzerjem Moste, ki nam je posredoval navodila za razuševanje. Navodilo smo posredovali tudi vsem staršem in pričeli sodelovati. Bilo je učinkovito!

Med otroki vrtcev v naši občini uši skoraj ni več. Danes vsak od naših staršev ve, DA UŠI DOBITI NI SRAMOTNO, DA PA JE SRAMOTNO, ČE JIH NE SKUŠAMO ODPRAVLJATI.

LJUDJE SO OSVEŠČENI IN UPAMO, DA SO PROTI TAKI OSVEŠČENOSTI TUDI UŠI BREZ MOČI.

Š. PETERLIN

● OB IZIDU NOVEL MARJANA ROŽANCA VSTAJENJE MESA

Pri pisanju ostajam v okvirih svojih izkušenj

Ko smo se lani ob izidu romana Ljubezen pogovarjali z avtorjem Marjanom Rožancem, smo obenem že tudi omenili, da bo kmalu izšlo še nekaj njegovih knjig. Tako je junija letos pri Državni založbi Slovenije v zbirki Nova proza izšla njegova knjiga Vstajenje mesa. Knjigo sestavljajo tri novele: Vstajenje mesa, Tanatos eros in Primer profesorja Blatnika. Vse te tri novele, je bilo rečeno ob izidu, prikazujejo pisatelja in njegov svet v izvorni in samonikli podobi.

Čeprav so novele predstavljene bralcem v eni knjigi, to ne pomeni, da so tudi nastajale hkrati. Vstajenje mesa je Rožanec pričel pisati že pred desetimi leti. Najmlajša — prvi zapis zanjo je nastal leta 1978 — pa je novela Primer profesorja Blatnika. Zato se kar samo po sebi zastavlja vprašanje, kakšni nagibi, vzroki ali notranja nujna, kot pravi pisatelj sam, so narekovali takšno vsebino in obliko novel, v kakršni so zdaj pred bralci.

»V vsakem življenju se kopiči cela vrsta odgovorov na vprašanja, ki človeka vznemirjajo,« pravi Marjan Rožanec. »Odgovori na ta vprašanja pa seveda še niso literatura. Prava literatura sploh ne prinaša odgovorov, temveč življenje razkriva v vsej njegovi pestrosti, dramatičnosti in vprašljivosti. Vendar pa me ti odgovori mučijo, razmišljam o njih, čakam, kdaj bom našel zanje primerno literarno obliko. Ko pa pridem do nje, začnem pisati. In to je kot nekakšno očiščenje.«

Katera od teh treh novel pa se vam danes zdi najboljše in vam je tudi kot avtorju blizu?

Rekli so mi, naj za zbirko Sto knjig slovenske proze, ki jo pripravljata Mladinska knjiga, tudi jaz izberem knjigo proze. Nagibam

se k temu, da bi v to knjigo med drugim uvrstil tudi noveli Vstajenje mesa in Tanatos eros. Zdita se mi zanimivi po vsebinski in oblikovni strani. Resnično rad pa imam od teh treh novel samo Vstajenje mesa.

Vendar pa prav ta novela deluje najmanj enotno. Vrsta opisov je v njej, ki bi lahko bili tudi pripoved zase. Pa tudi takih ljudi, kot je glavni junak novele, ne srečujemo ravno pogostokrat v vsakdanjem življenju.

Morda je res, da glavna oseba, frustrirani intelektualca, z ničemer zadovoljen in brez možnosti poistenja s komerkoli, premoalo povezuje novelo v celoto. Vendar pa je, s tem se najbrž strinjate, veliko povedal z drugega zornega kota, kot to počenjamo navadno. Da pa taka oseba ni pogosta, da je nekoliko izjemna, je res. Vendar se mi zdi, da človek, tudi če je urejena osebnost, teži k situaciji, v kateri bi se preizkusil. Bogatin bi bil rad revež, uradnik potepuh...

Kakšni pa so vaši načrti?

Za prihodnje leto imam sklenjene tri pogodbe. Pri založbi Obzorja bo izšel roman Hudo delci, Cankarjeva založba mi bo izdala knjigo Metulj, Državna založba Slovenije pa esaje Iz

mesa in krvi. Morda je to res zdaj, ko naštevam, videti veliko, vendar pred romanom Ljubezen osem let nisem ničesar izdal. Namerilo se je pač, da sem besedilom, ki sem jih sicer napisal že

vstajenje mesa

marjan rožanec

prej, dai prav zdaj končno obliko.

In kaj pišete v tem trenutku?

Pišem roman, za katerega sem prvi zapis napravil že leta 1971. To bo daljša stvar, v kateri bom skušal popisati eksistencialne stiske sodobnega človeka po tako imenovani smrti Boga. Potem se ukvarjam še z nekimi spominskimi teksti.

Vaše knjige, in tudi te tri novele niso izjema, se berejo tekoče, brez zatikanja, lahkotno.

Ta vtis lahkotnosti je posledica večkratnih posegov v besedilo. Morda to ni dobro, ker bralec misli, da je pisanje le tehnična sposobnost in ne dobi pogleda v ozadje, v trpljenje, ki je s pisanjem povezano.

Kako potem pravzaprav nastaja rokopis, knjiga? Kakšna je videti pisateljeva delavnica?

Vsako besedilo obdelam trikrat. Najprej napravim nekaj beležk dogodkov, ki naj nosijo celotno zgodbo. Potem grem novelo ali roman pisat prvič. Nato pišem še drugič in še tretjič. Pri drugem pisanju hočem poglobiti in dognati vse medsebojne odnose, tretjič pa se ukvarjam z obliko, slogom.

Povejte za primer, kako je nastala novela Vstajenje mesa?

Prvi zapis sem napravil leta 1972, drugega 1977 in tretjega leto dni kasneje. Prav ta časovna razlika mi omogoča, da stvari bolje doženem. Vedno imam v delu tri, štiri zadeve. Puščam jih nekaj časa pri miru, potem pa se vrnem k njim s svežimi očmi in občutki.

Objektiven pogled na svet, meni Marjan Rožanec, je človeku nedostopen. In zato pri pisanju ostaja v okviru svojih osebnih izkušenj. Toda prav zaradi zanimive in dobro napisane vsebine je po njegovi zadnji knjigi — podobno je bilo tudi z romanom Ljubezni — precej povpraševanja tako v knjižnicah kot v knjižgarnah.

DARJA JUVAN